

Den finske innvandring til Nord-Norge

Den 18. juni 1977 vil går over i Nordkalottens historie som dagen for den mektigste manifestasjon av samareidet i nord. Før første gang møtte de tre lands statsoverhoder i disse områder, og valget var falt på den lille byen Vadsø i Finnmark i Norge. Der hadde man reist et 8 meter høyt monument til minne om den finske og svenske innvandringen til Nord-Norge og da spesielt til Finnmark.

Avdukingen ble foretatt av H.M. Kong Olav av Norge. Til stede var Finlands president Urho Kekkonen og Sverige konge, H.M. Carl XVI Gustaf. Vel 200 offisielle representanter fra de tre land var til stede, og flere av hedersgjestene var de ennå gjenlevende fra innvandretiden. Om selve arrangementet, som strakte seg over to dager, er bare å si at det ble avviklet prikk-

fritt i strålende forsommervær. Det ble skildret i flere timer lange sendinger i finsk og norsk fjernsyn, i radio og av nær 100 journalister fra dags- og ukepressen.

Monumentet er laget av den finske kunstneren Ensio Seppänen, og han forteller selv om symbolikken: Nederst rundt hele sokkelen er det et svart parti og en svart pil oppover gjennom hele fronten. Det symboliserer finnlenderne som gjennom svart nød må søke inn det nordlige Norge, — dette harde og karrige landet. Den gamle mannen som sitter foran, er en av de mange som kom over grensen med sine jordbruksredskaper og dyrket opp Finnmark. Den gamle sitter og ser på sin datter som ammer sitt barn, — den nye framtid. Den ranke fiskern som står bak, er nordmann og kvinnens ektemann. Hans skarpe og gran-

Søndag 19.6. var statsoverhodene i Vadsø Kirke til nordisk gudstjeneste. Det ble her avduket en minnestein der de tre statsoverhoenes navn var hugget inn. (Foto: Bjorn Hildonen)

skende blick røper den nådeløse kamp som føres mot Ishavet. På baksiden er plassert et anker. Det forteller at innvandrerne til slutt slo seg ned i Finnmark. På sokkelen står det under Finnmark fylkesvåpen (som er en gull borg på svart bunn og symboliserer at vi her har et grensefylke):

“År 1977 ble dette monument reist i erkjennelse av den betydning den finske innvandring har hatt for Finnmark fylkes utvikling og vekst.”

H.M. Kong Olav holdt en – ved slike anledninger – uvalig lang og personlig engasjert tale som han avsluttet slik: “La monumentet stå som en erkjentlighet overfor de slekter hvis kvinner og menn ved sin innsats og sitt arbeide var med på å bygge Finnmark, og la det for alltid stå som et symbol på svundne og fremtidige tiders brorskap og samhørighet mellom våre land mot det ytterste nord.”

De første innvandrere fra Finland kom på 1700-tallet til Alta i Finnmark. Også utover 1800-tallet fant det meste av innvandringen sted til Vest-Finnmark. Finnene slo seg ned som jordbrukere eller ble gruvearbeidere ved kobberverket i Kåfjord i Alta.

Senere dreide folkestrømmen mer østover, og tyngden av innvandringen fant sted til Varangerfjorden der Vadsø ble sentrum både åndelig og materielt. Det var rike fiskeår, og økonomisk vekst. Innvandringen omfattet også finner fra Norrbottens len i Sverige. En del svensker drog også over grensen, men det ble spredt ut over hele Nord-Norge og da vesentlig som gruve- og industriarbeidere.

Tusenere av innvandrere slo seg ned, det dreier seg om ca. 10.000 personer, men det var langt flere som kom over grensen. Oppholdet i Norge ble for svært mange bare et skritt på veien til Amerika. Tusener av finnlere ble skipet inn i nordnorske havner da dette ble langt rimeligere enn å ta sjøveien gjennom Østersjøen og videre over Atlanterhavet.

Årsaken til den store emigrasjonen var altså på langt nær bare direkte nød selv om de fiskerike fjordene i Finnmark for mange mennesker i Lappland og Uleåborg län ble sett på som et rikt overflodsamfunn. Den kraftige befolkningsøkningen i Finland, flyttingen av grensen for korndyrking for langt nord med misvekstår, førte til at mange kom over til Norge for å ta arbeid under fisket om våren. De tjente forholdsvis godt, og de kom tilbake og fortalte om overfloden i nord.

Myndighetene i Norge så med stor velvilje på denne tilstrømmingen da man var interessert i å få en større fastboende befolkning. Dessuten viste finnene stor interesse for å dyrke opp jorda, og man kan godt si det så sterkt at det var de finske innvandrerne som la grunnlaget for dagens moderne jordbruk i Finnmark.

Det oppstod enkelte steder en del motsetninger, i første rekke overfor den tredje befolkningsgruppen på Nordkalotten – samene, men det fortv ikke her nord til store politiske motsetninger. Innvandrerne sluttet seg til ulike politiske partier i Norge. Ofte fulgte de den samme politiske kurs som embetsmennene stod for. De som søkte til venstre i politikken, havnet ikke hos de revolusjonære, men søkte til sosialdemokratene.

Innflytterne var alltid lojale mot det samfunn hvor de nå søkte sitt levebrød, men samtidig holdt de sterkt på sine tradisjonelle kulturformer og da først og fremst språket. Men etter hvert ble forbindelsen med Finland og Sverige brutt. Innvandringen stoppet opp, og først etter siste krig ble det fart i veibyggingen på Nordkalotten.

Nå er situasjonen endret. Det er gode forbindelser over grensene, og en del innvandring har atter funnet sted. Fra Finland til Nord-Norge er dette bare i beskjeden målestokk. Utvandringen fra Finland til Sverige er et helt annet problem. Men nå

President Urho Kekkonen besøkte søndag Tuomainengården i Vadsø som nå blir museum for de finske innvandrerne. Vi ser presidenten i samtale med søskenparet Ida og Alf Tuomai som har gitt sine eiendommer vederlagsfritt til kommunen for museumsformål. (Foto: Bjorn Hildonen)

går ferden den mostatte veien i sommermånedene. Bottniske viken – både finsk og svensk side - er blitt finnmarkingenes "Riviera" samtidig som finsk ungdom i vårmånedene trekker over grensen for å få arbeid i den norske fiskeindustrien.

Behovet for nærmere kontakt har ført til at samarbeidet nå er tatt opp på en rekke områder. Det er samarbeid mellom bibliotekene, det arrangeres teaterturneer, kunstutstillinger og språkkurser. Ved gymnasene i Vadsø og Karasjok undervises det i finsk. Det samme ved distriktshøyskolen i Alta. Det har videre vært avviklet kurs i norsk for finnlendere i Kirkenes. Brensekommunene har innie def samarbeide på en rekke områder. Det er lagt fram utredninger med forslag til å styrke de kulturelle forbindelsene, og det viktigste som nå vil skje er at et norsk-finsk kulturfond snart vil være en realitet. Her er det ikke bare etterkommere av innvandrerne som har vist initiativ, men også en rekke nordmenn har engasjert seg sterkt i arbeidet. Naturlig nok er Vadsø sentret for disse bestrebelsene. Byen har en sterk Norsk-Finsk Forening som

både sørger for å markere selvstendighetsdagen den 6. desember og som står som initiativtaker for reising av monumentet.

Det er betegnene at selve idéen ble "født" i Vadsø-avisen "Finnmarkens" redaksjon, og avisens folk har hele stiden stått sentralt i arbeidet fra monumentsaka ble tatt opp i 1970 og fram til i dag.

Hvordan man blant lokalbefolkningen oppfattet statsbesøket og monumentet kan kanskje best illustreres ved sitat fra en reaksjonell artikkel i "Finnmarken" den 18.6.:

"Viktig er det at man gjennom tilstedeværelsen av statsoverhodene endelig får det "offentlige stempel" som mange har savnet, – en uhildet anerkjennelse av en innsats for de tusen hjem og dermed også for folk og land. Grensene her nord har aldri vært noen barriere, og bedre kontakt og forståelse har gjort den røde streken på kartet mindre betydningsfull etter hvert. Vi har aldri følt oss som fremmede hos våre gode naboer i sør, – bare på besøk hos nære slektninger."